

До спеціалізованої вченої ради Д 27.855.02
у Державному податковому університеті

ВІДГУК

**доктора юридичних наук, професора Кучерявенка Миколи Петровича
на дисертацію Коломійця Павла Віталійовича на тему «Правове
регулювання податкової безпеки України», подану на здобуття наукового
ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю
12.00.07 – «Адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право»**

Ступінь актуальності обраної теми

Ефективна система оподаткування є передумовою забезпечення всіх актуальних завдань, функцій, які виконує сучасна держава. Особливо це актуально в умовах воєнних реалій, з якими Україна зіштовхнулася через збройну агресію. Сучасна система оподаткування України має забезпечувати надійне та стабільне джерело дохідної частини бюджету зокрема для виконання оборонних завдань, адже як відомо саме за рахунок податків забезпечується ця складова. Саме тому питання забезпечення безпеки самої системи оподаткування є актуальним питанням сьогодення.

Нагальна потреба у правовому забезпеченні податкової безпеки нашої держави є підґрунтям забезпечення економічної безпеки України. На нашу думку, дисертаційна робота Коломійця П.В., яка присвячена правовому регулюванню податкової безпеки України, є також своєчасною у світлі критичної важливості покращення стану національного податкового законодавства, сприяння отриманню стабільних надходжень до бюджету країни, поліпшенню умов для розвитку бізнесу та повоєнного відновлення України.

Автором дисертаційного дослідження робиться також акцент на доволі актуальному питанні щодо нормативно-правових проблем реалізації податкової безпеки в умовах фінансової децентралізації, зокрема розглядається досвід місцевого оподаткування в практиці зарубіжних країн.

Не менш актуальним питанням, яке досліджено у роботі є комплаєнс як інструмент формування податкової безпеки України, особливо у світлі появи Національної стратегії доходів до 2030 року.

Зважаючи на відсутність у податковому законодавстві поняття податкової безпеки, неврегульованість багатьох аспектів у цій сфері, недоліки й суперечності у нормативних актах, якими регулюється оподаткування в Україні, актуальність і значущість теми дисертаційного дослідження П.В. Коломійця не викликають сумніву.

Актуальність обраної дисертантом теми наукового дослідження також підтверджується тим, що дане наукове дослідження здійснено відповідно до Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 14.09.2020 року № 392/2020; Стратегії економічної безпеки України на період до 2025 року, затвердженої Указом Президента України від 11.08.2021 року № 347/2021; Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022–2025 роки та плану заходів з її реалізації, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 року № 1805-р.; Плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 року № 1106; Національної стратегії доходів до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2023 року № 1218-р.

Тему докторської дисертації Коломійця П.В. затверджено на засіданні Вченої ради Державного податкового університету (протокол № 6 від 24.11.2022 року).

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у докторській дисертації

Аналіз тексту представленої наукової роботи Павла Коломійця показує, що ступінь обґрунтованості основних положень, висновків і рекомендацій є достатнім, а зміст відповідає проблематиці дослідження. Докторська дисертація має високий науково-теоретичний рівень та має практичну значимість щодо висновків, які

пропонуються автором. В наявності узгодженість між змістом дисертації, поставленими завданнями та висновками. Простежується пряма узгодженість викладення матеріалу дослідження зі змістом дисертації. Об'єкт та предмет дослідження П.В. Коломійцем визначені вірно та згідно із затвердженою темою дисертації. Наукові положення є результатом наукового пошуку дисертанта відповідно до сформульованих ним мети і завдань дисертаційного дослідження.

Загалом дисертаційна робота є доволі ґрунтовною та складається з анотації, вступу, п'ятьох розділів, що містять п'ятнадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 548 сторінок, з них основного тексту – 368 сторінок. Варто окремо вказати на доволі значну кількість опрацьованих у дисертаційному дослідженні джерел. Їх кількість, відповідно до рукопису, налічує 818. Серед них: праці як українських так і зарубіжних науковців, вітчизняні та зарубіжні нормативно-правові акти, акти міжнародного законодавства, статистичні дані.

Використані у роботі загальнонаукові і спеціальні методи наукового пізнання дозволили Павлу Коломійцю успішно реалізувати визначені завдання та досягнути мети дисертаційного дослідження.

Наукова робота написана грамотною українською мовою, виклад матеріалу науковий.

Автор дисертаційного дослідження критично оцінює наукові джерела, формує на цій основі відповідні аргументовані висновки.

Нормативною основою дисертаційного дослідження П.В. Коломійця стали Конституція України, міжнародні нормативно-правові акти та міжнародні угоди, нормативно-правові акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Міністерства фінансів України, Державної податкової служби України. З метою дослідження зарубіжного досвіду оподаткування, автором наукової роботи здійснено аналіз чималої кількості податкових законодавств різних держав. Теоретичною базою дослідження послуговували доктринальні джерела із

фінансового та податкового права, загальної теорії права, конституційного права, адміністративного права, інших юридичних наук.

Дисертантом також використано наукові праці зарубіжних авторів. Сумарно це слугувало підґрунтям для отримання дисертантом ряду вагомих висновків, пропозицій та рекомендацій, спрямованих на вдосконалення податкового законодавства.

Все викладене є переконливим свідченням того, що наукові положення, висновки та рекомендації, які виносяться на захист, мають достатній ступінь обґрунтованості та достовірності, сформульовані Павлом Коломійцем мета і завдання роботи узгоджені з предметом та об'єктом дослідження.

Представлена докторська дисертація є завершеною науковою працею, а сама наукова робота вказує на високий рівень фахової підготовки дисертанта за дослідженою проблематикою.

Новизна одержаних результатів та значення дослідження для науки і практики.

Наукова робота П.В. Коломійця є однією із перших спроб комплексно, з урахуванням здобутків вітчизняної та зарубіжної правової науки, а також практики реалізації законодавства України та зарубіжних країн, розкрити особливості, проблеми й визначити можливі напрями удосконалення правового регулювання податкової безпеки України.

Варто виділити основні наукові положення дисертації, що заслуговують на підтримку та є досить новими для науки фінансового права. Особливу увагу автор дисертаційного дослідження приділяє проблематиці використовуваної у податковому законодавстві термінології. Дисертантом (на стор. 91 дисертації) наголошується, що економічний стан, а як наслідок і позиціонування української держави в світі, напряму залежать від якості написання тексту нормативно-правового акту у сфері оподаткування – Податкового кодексу України. Приведення до ясності, прозорості, чіткості, наскрізного використання саме правових

податкових термінів стане чудовим підґрунтям для легкого і вільного сприйняття тексту Податкового кодексу України його користувачами. Дисертант наголошує, що легкий і доступний у сприйнятті текст Кодексу зможе позитивно репрезентувати Україну в світі.

Схвальним є твердження автора (стор. 104 дисертації) про те, що проблема правового регулювання відносин, які виникають у сфері справляння податків і зборів, повинна досліджуватися через призму людиноцентризму. Це особливо важливо через те, як обґрунтовує автор, що безпосередньо із текстом Податкового кодексу України працюють люди, як платники податків і зборів так і працівники податкових органів, науковці і майбутні наповнювачі державного бюджету – студенти, і чітке розуміння всіма сторонами норм Податкового кодексу України є ключовим моментом у питанні добровільного підходу до повноцінного поповнення державної скарбниці і якісного податкового виховання.

Необхідно також сказати, що на підставі методу наукового пізнання – класифікації дисертантом запропоновано власний підхід до розподілу, групування та систематизації досліджуваного законодавчого матеріалу за певними ознаками, факторами й критеріями, що стало підґрунтям авторської періодизації основних віх історії становлення, формування і розвитку законодавства у сфері правового регулювання податкової безпеки в Україні (стор. 37 дисертації), а саме: 1) податкова безпека, як правове явище; 2) локальність, оскільки досліджувались історико-правові аспекти становлення і розвитку законодавства у сфері оподаткування саме в Україні; 3) ключові події: прийняття Конституції від 20.04.1978 року № 888-IX; проголошення Акту незалежності України від 24.08.1991 року № 1427-XII; прийняття Конституції України від 28.06.1996 року № 254к/96-ВР; набрання чинності Податковим кодексом України № 2755-VI – 01.01.2011 року.

Важливими є висновки дисертанта щодо встановлення правової природи, правової сутності податкової безпеки, її структурних складових (стор. 37-38, 361-362 дисертації).

Слушним є твердження автора (стор. 203-204 дисертації), що в умовах сучасних викликів, перед якими постала Україна однією із загроз податковій безпеці, що ускладнює реалізацію національних інтересів України у сфері оподаткування, є дискреційні повноваження органів влади, як чинники корупції.

Підтримаємо думку дисертанта, що запобігання та протидія корупції, виведення толерантності до корупції на нульовий рівень у сфері оподаткування, позитивно вплинуть на стан податкової безпеки нашої держави, що у свою чергу забезпечить найвищий рівень наповнення державного бюджету України.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що наукові результати, теоретичні положення та висновки дисертаційної роботи Коломійця П.В. можуть бути використані у науково-дослідній сфері – для подальшого розроблення та вирішення проблем, пов'язаних із правовим регулюванням податкової безпеки України.

Сформульовані у роботі науково-практичні рекомендації отримали своє практичне застосування. З точки зору правотворчості – у процесі розробки проектів законів про внесення змін до Податкового кодексу України, інших актів вітчизняного законодавства з питань національної, економічної, фінансової, податкової безпеки нашої держави (довідка народного депутата України, члена Комітету Верховної Ради України з питань бюджету від 16.01.2024 № 1601/926/г-24).

У правозастосуванні – у практичній діяльності під час проведення аналітичної роботи, направленої на встановлення ознак вчинення порушень податкового законодавства України (довідка Головного управління ДПС у Полтавській області від 07.03.2024 № 7423/6/16-31-11-35).

А також і в освітньому процесі – під час підготовки навчальних і навчально-методичних посібників і видань із дисциплін «Фінансове право», «Податкове право», а також у їх викладанні у закладах вищої освіти (довідка Полтавського державного аграрного університету від 29.01.2024 № 01-11/05).

Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових публікаціях

Варто схвально відзначити значний обсяг і зміст опублікованих праць дисертанта Павла Коломійця за темою його дослідження «Правове регулювання податкової безпеки України». Основні положення та результати дисертаційної роботи, висновки і рекомендації знайшли відображення у 63 наукових публікаціях, з яких: 1 одноосібна монографія, 4 колективні монографії, 19 наукових статей у фахових виданнях України, 12 наукових статей у міжнародних фахових журналах та виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз (три з яких – у наукометричній базі Scopus), 27 публікацій за матеріалами науково-практичних конференцій.

Зміст дослідження відповідає вимогам паспорту спеціальності 12.00.07 – «Адміністративне право і процес, фінансове право; інформаційне право. Реферат відповідає змісту дисертації П.В. Коломійця та повною мірою відображає основні результати даної наукової роботи.

Підготовлена та видана монографія Павлом Коломійцем «Концептуальні аспекти правового забезпечення податкової безпеки України» містить узагальнені результати відповідного дослідження автора та отримала схвальну рецензію.

Оформлення дисертації, реферату та монографії відповідають закріпленим у нормативному порядку вимогам до робіт такого рівня.

Відповідність тексту дисертації вимогам академічної доброчесності

Аналіз тексту дисертації, публікацій здобувача надає змогу переконатися у відсутності ознак порушення автором вимог академічної доброчесності. Дисертаційна робота П.В. Коломійця містить відповідні посилання на джерела у випадку використання ідей, розробок, тверджень, відомостей інших авторів. Дисертація написана державною мовою та відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації».

Порівняння тексту реферату, анотації дисертації та її основних положень засвідчує їх повну відповідність, а також і реферат, і анотація дисертації не містять інформацію, яка була б відсутня безпосередньо у самому тексті дисертаційної роботи.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Відзначаючи високий рівень науково-теоретичного обґрунтування та переконливість теоретичних, аналітичних і методичних положень дисертації Коломійця П.В., змістовність і логіку викладення матеріалів дослідження, варто звернути увагу на окремі дискусійні положення, зокрема:

1. Автором констатується, що на сьогодні існує нагальна потреба розробки сучасної стратегії державної фінансово-податкової політики України, яка б відповідала реаліям сьогодення, забезпечувала національні інтереси і сприяла б реалізації цілей збалансованого фінансово-економічного розвитку, зокрема і у сфері податкової безпеки (стор. 118-119 дисертації). При цьому, як зазначає сам дисертант (стор. 8-9 дисертації), своє дослідження він здійснював, серед інших, відповідно й до Національної стратегії доходів до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2023 року № 1218-р. Чи є доречним розробка іншої стратегії, як пропонує автор, якщо стратегія доходів вже наявна?

2. На сторінках 56-57 дисертації, автором висловлюється думка, яка потребує додаткової аргументації, а саме: «На наш погляд, запровадження спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва, відповідно до Указу Президента України від 03.07.1998 року № 727/98, не відповідало вимогам статті 92 Конституції України, адже, її нормами закріплено, що виключно законами України встановлюються система оподаткування, податки і збори».

3. На сторінці 145 дисертантом зазначається, що у своєму дослідженні він буде розглядати платника податку не як елемент структурного складу податку, а як складовий елемент суб'єктів системи оподаткування, які, у свою чергу,

поділяються на дві категорії: 1) владні органи і 2) платники податків і зборів. Дане твердження дисертанта потребує більш розгорнутого обґрунтування.

4. На нашу думку, автором дисертації, під час дослідження сучасних проблем податкової безпеки України, забагато уваги приділено історії становлення, формування податкового законодавства (підрозділ 1.2 дисертації), яке лише фрагментарно стосується досліджуваної проблематики.

5. У контексті проведеного автором дисертації дослідження досвіду місцевого оподаткування у практиці зарубіжних країн (підрозділ 4.2), варто вказати на неузгоджену заздалегідь автором послідовність у використанні термінів «органи місцевого самоврядування» та «субнаціональні уряди». Так на сторінці 258 дисертації, здобувачем наголошується: «Варто зазначити, що такі поняття як органи місцевого самоврядування (local governments) та субнаціональні уряди (subnational government), в практиці написання звітів міжнародними організаціями та в інформації, зазначеній на їх Інтернет платформах, ототожнюються як рівнозначні». Надалі, у тексті підрозділу 4.2 дисертації, автором навперемінно використовуються обидва поняття. На нашу думку, у науковій роботі варто дотримуватися чіткості та послідовності у використанні термінології.

Зазначимо, що викладені вище зауваження є дискусійними та скоріше мають уточнюючий характер. Дослідження Павла Коломійця є гідним внеском у розвиток науки фінансового права та може слугувати основою для подальших досліджень проблем правового регулювання податкової безпеки в Україні.

Висновок

Дисертація Павла Віталійовича Коломійця на тему «Правове регулювання податкової безпеки в Україні» є самостійною, кваліфікаційною науковою працею, у якій матеріал викладено системно, послідовно та логічно. У дослідженні отримано нові науково обґрунтовані результати, що на доктринальному рівні з урахуванням здобутків фінансового права та інших галузей права розв'язують конкретну наукову проблему. У дисертаційній роботі запропоновано сучасні

концептуальні напрями удосконалення правового регулювання податкової безпеки України.

Дисертація «Правове регулювання податкової безпеки України» відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів» від 17 листопада 2021 року № 1197, вимогам наказу МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40, паспорту спеціальності 12.00.07, а її автор Коломієць Павло Віталійович заслуговує на присудження ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право».

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор,
академік НАПрН України,
перший проректор Національного
юридичного університету імені
Ярослава Мудрого



Микола КУЧЕРЯВЕНКО

Підпис	<i>Кучерявенко М.</i>
Засвідчую	<i>[Signature]</i>
Нач. ВК	<i>[Signature]</i>
<i>22</i>	<i>10. 2024</i> р.